

Лекція № 4

Рослини, що є полівітамінами. Протипаразитарна дія рослин.

1. Крива дводомна – *Urtica dioica*.**Використання:** Листя (*Folia Urticae dioicae*)Коріння (*Radix Urticae dioicae*)Насіння (*Semen Urticae dioicae*)**Хімічний склад:** Уртицин, хлорафіл, Vit C, B₂, B₅, K, мікроелементи (кремній, залізо, марганець, бор), лінолева кислота.**Фармакологічні властивості:** 1) Гемостатична дія пов'язана з наявністю значної кількості філохінону, який впливає на синтез протромбіну. 2) Діуретичний ефект залежить від флавоноїдів та органічних кислот. 3) Загальнозміцнюючі властивості посилюються наявністю хлорафілу, який виявляє стимулюючу й тонізуючу дію, активізує основний обмін речовин, посилює діяльність серцево-судинної системи і дихального центру, стимулює грануляцію та епітелізацію уражених тканин. 4) Збільшується кількість еритроцитів. 5) Зменшується кількість цукру в крові. 6) Мають судинно-звужувальну дію.**Застосування:** 1) При легеневих, кишкових та маткових кровотечах,

2) Залізодефіцитній анемії, гастритах.

3) При гіповітамінозі та гіпогалакції.

4) При асциті, набряках і ревматизмі.

Лікарська форма: настій, екстракти.**Коням, ВРХ – 25-50, ДРХ – 10-15, свиням – 10-20.****2. Шипшина травнева – *Rosa majalis*.****Використання:** Плоди (*Fructus Rosae*) олія (*Olium Rosae*)**Хімічний склад:** VitC (17%), каротин (8мг%), VitB₁, B₂, PP, K, пантатенова кислота, флавоноїди (гіперозид), пептиди речовини (3,7%), солі заліза, марганцю, фосфору, магнію, кальцію.**Фармакологічні властивості:** 1) Препарати шипшини активізують ферментні системи і окислювально-відновлювальні процеси в організмі, впливають на вуглеводний обмін, посилюють синтез гормонів і регенерацію тканин. 2) Стимулюють опірність організму до несприятливих факторів зовнішнього середовища, посилюють секрецію жовчі та сечі. 3) Виявляють протицинготну, антисклеротичну і протизапальну дію.**Застосування:** 1) Гіпо – авітамінози С і Р.

2) При гострих і хронічних інфекціях, малокрів'ї.

3) При нефритах, захворюваннях печінки, кишечника та дихальних шляхів.

4) При кровотечах (легеневих, маткових).

5) При передозуванні антикоагулянтів.

6) При недостатності надниркових залоз, травматичному шоку.

Лікарська форма. Настій, холосас. Настойку 1:20, ВРХ – ½ - 1 склянку 2-3 рази на день.Вітаміноподібні – параамінбензойна кислота. VitB₁₅ (пангамовая кислота) інозит, коензимQ (убихинон), VitU, ліпоєва кислота, холін.**Фармакологічні властивості:** Не є джерелом енергії.

2) Не використовується організмом в якості будівельного матеріалу.

Ферменти – це органічні сполуки внебіологічної активності, основні властивості яких – прискорювати хімічні реакції в організмах, тканинах, клітинах, а вітаміни = будівельний матеріал для ферментів.

Помідори

Гарбузи

Капуста білокачанна – являється чемпіоном по вітамінам групи В.

РОСЛИНИ З ПРОТИПАРАЗИТАРНОЮ ДІЄЮ.

Антигельмінтними засобами називають хімічні або рослинні препарати, що застосовуються з метою лікування і профілактики гельмінтозів тварин і людини.

Дегельмінтизація буває плановою або профілактичною (головним чином при постановці тварин на стійлове утримання і навесні) і вимушеною, яку проводять в будь яку пору року при виявленні гельмінтів з метою лікування інвазованих тварин.

Дегельмінтизацію проводять антигельмінтними засобами після попередньої підготовки тварин. Як правило, за 12-18 годин до дегельмінтизації тварин витримують на голодній дієті, їх переводять на закриті ділянки пасовищ або в окреме приміщення, де вони утримуються протягом 3-5 діб після застосування від гельмінтів та їх зародків.

Антигельмінтні засоби володіють різними механізмами дії на гельмінти, а саме, вони можуть впливати на нервову систему гельмінтів; впливати на цілісність кутикули паразита, в результаті порушення кутикули гельмінт гине і перетравлюється ферментами кишечника; паралізувати м'язи паразита (препарати папороті чоловічої); порушувати ферментативні процеси в організмі паразита та ін. В тих випадках, коли антигельмінтні препарати тимчасово паралізують паразитів і вони відриваються від міст прикріплення в кишечнику в організмі тварини, то їх треба вивести з організму. В цьому випадку після дачі антигельмінтних препаратів через 2 години дають послаблююче.

Хороший антигельмінтний засіб повинен володіти високою ефективністю, малою токсичністю для тварин, простотою застосування та бути дешевим.

Багатоніжка звичайна (Многоножка обыкновенная – *Polypodium vulgare*

Синоніми: солодиця лісова, гащина, гащиця, кочедижник, насерник, орляк, папороть скельна, паперушина, повзунка, слодушка, чапороч.

Ботанічна характеристика. Багаторічна зимуюча папороть родини багатоніжкових, заввишки 20-30см. Має повзуче, солодке на смак кореневище 0,5-1см у діаметрі, з двома рядами прямих, шкірястих, перистороздільних, видовжено ланцетних листків з лінійно-ланцетними, цілокрайми частками і з черешками, коротшими за пластинку. Соруси на листках відкриті, округлі, розміщені на сегментах двома рядами по боках середньої жилки. Спори утворюються в липні.

Заготівля. Використовують кореневища, заготовлені восени або рано навесні. Кореневища очищають від надземної частини і корінців, миють, розрізають на куски 10-12см завдовжки і сушать під наметом, в опалюваних приміщеннях або в сушарці при температурі до 40°C. Сухої сировини виходить 25%. Зберігають у сухих провітрюваних приміщеннях.

Хімічний склад. Кореневища багатоніжки звичайної містять дубильні речовини (2,5-3,7%), глікозидиполіподин і самамбаїн, сапоніни, сито стерин, кавову, яблучну, лимонну, масляну, гексойну, лаврову, янтарну та аскорбінову кислоти, метилсаліцилат, крохмаль, каучук, сліди ефірної олії.

Фармакологічні властивості і застосування. Препарати багатоніжки звичайної мають відхаркувальні, пом'якшувальні, болетамувальні, потогінні, жовчогінні, сечогінні, кровоспинні та глистогінні властивості. Застосовують при гастриті, метеоризмі, при хворобах печінки, селезінки та сечового міхура, нефриті. Зовнішньо використовують при вивихах, поліпах, прикладають до забитих місць.

Лікарська форма: напар кореневища 1:100.

Дозування. Собакам внутрішньо по 70-100мл 4 рази на добу.

Гарбуз звичайний (Тыкваобыкновенная – Cucurbita pepo)

Синоніми: гарбуз столовий, кабак.

Ботанічна характеристика. Однорічна однодомна трав'яниста рослина родини гарбузових. Стебло шорстко опушене, шипувате, лазяче, з розгалуженими вусиками, 3-10м завдовжки. Листки великі, серцевидні, шорсткоопушені, 5-лопатові; лопаті гострі, відокремлені одна від одної виразними тупими виїмками. Квітки одностатеві, одиничні, пазушні; віночок п'ятироздільний, жовтогарячий. Квітконіжки тичинок тупо п'ятигранні. Плід ягодоподібний, великий, кулястий або видовжений. Цвіте протягом червня-серпня.

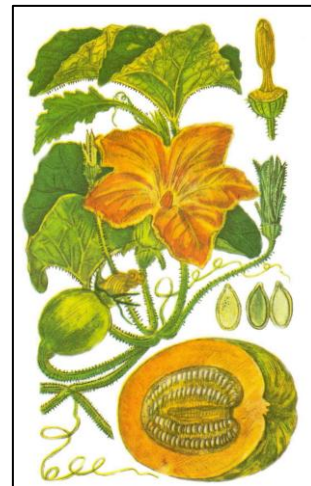
Заготівля. Використовують насіння, м'якуш плода і плодоніжки. Строк придатності насіння – один рік.

Хімічний склад. Плоди містять цукри (глюкоза, фруктоза, сахароза), органічні кислоти (переважно яблучна), каротин (до 6мг%), аскорбінову (8-20мг%), фолієву (14 мкг/100г), пантотенову (0,4 мг%) та нікотинову (0,5мг%) кислоти, вітамін В₆ (0,13мг%), рибофлавін, тіамін, значну кількість мінеральних речовин (калій – 170мг%, залізо – 100, мідь – 180, фтор – 86, цинк – 240 мкг/100г, кальцій, фосфор). До складу насіння входять жирна олія (близько 20%), фітостерин кукурбітол, смолисті речовини, органічні кислоти, вітаміни групи В, аскорбінова кислота.

Фармакологічні властивості. Гарбузове насіння виявляє гельмінтогінну дію і використовується як засіб проти стьожкових і круглих гельмінтів. У поєднанні з іншими лікарськими рослинами і конопляним сім'ям гарбузове насіння використовується при захворюваннях нирок і сечовивідних шляхів, зокрема при гематурії, а також при затримці сечі внаслідок спазматичних явищ. М'якуш гарбуза використовують як сечогінний, жовчогінний та послаблюючий засіб. Застосування м'якуша показане при хронічних закрепах, хворобах серця, що супроводяться набряками, хронічних формах пієлонефриту і холециститу, при хронічних колітах і ентероколітах у стадії загострення. Зовнішньо м'якуш використовують при опіках, для лікування екзем та запальних вогнищ на шкірі. Відвар гарбузових черешків має діуретичну здатність і рекомендується при ниркових та серцевих захворюваннях. Відваром гарбузових квіток лікують гнійні рани.

Застосування. Діючі речовини насіння згубно діють на аскариди і цестоди. Застосовують при дифілоботріозі, теніозах та інших цестодозах собак, дрепанідотеніозі гусей, фімбріаріозі та інших гіменолепідозах качок.

Дозування. Собакам 200-250г насіння з шкаралупою перемелюють через м'ясорубку, заливають гарячою водою і змішують з мукою. Отриману кашу згодовують після 12-часового голодування. Гусям та качкам кашу із насіння гарбуза задають груповим методом в дозі 30-50г на голову, згодовуючи у вигляді вологої мішанки з невеликою кількістю концентрованого корму.

Гісон лікарський (Иссопобыкновенный – Officinalis)

Синоніми: васильки, єзул, іван-зілля, ізух, медовик, сусоп, юзефок.

Ботанічна характеристика. Багаторічна трав'яниста дрібно опушена рослина родини губоцвітих. Стебла чотиригранні, підведені, 20-50см заввишки. Листки цілокраї, довго ланцетні, до 8мм завширшки, до основи клиновидно звужені, без помітного черешка, крапчастозалозисті, з трохі загорнутими на спідній бік краями. Квітки неправильні, двостатеві, яскраво-сині, іноді рожеві; суцвіття переривчасто колосовидне, майже однобічне. Плід – з 4 горішків. Цвіте у червні – серпні.

Заготівля. Використовують траву (верхівки стебла до 20см завдовжки) зібрану під час цвітіння рослини. Сушать під наметом або в приміщенні. Сухої сировини виходить 20%. Зберігають у сухому приміщенні в мішках.

Хімічний склад. Трава містить ефірну олію (0,6-1%), флавоноїди (0,9%), три терпенові кислоти (урсолова, олеанолова), дубильні й гіркі речовини, смоли, камедь і барвники. До складу ефірної олії входять 1-пінокамфон, α -пінен, β -пінен, камфен, цинеол, 1-пінокамфеол, пінокамфеолацетат і сесквітерпени.

Фармакологічні властивості і застосування. Рослина має антисептичні й спазмолітичні властивості. Використовують у вигляді настою або настойки його вживають як відхаркувальний засіб при хронічних катарах верхніх дихальних шляхів (bronхіті, трахеїті, ларингіті), при бронхіальній астмі, поганому травленні, хронічних колітах, метеоризмі й запорах, як глистогінний засіб, а також при анемії, неврозах, стенокардії, ревматизмі та гіпергідрозі. Місцево використовують при запаленні очей, при стоматитах, захворюваннях глотки, для лікування забитих місць, синців, ран та екзем.

Лікарська форма: напар трави 1:100.

Дозування. Собакам всередину по 100 мл 2-3 рази на добу

Комонник лучний (Сивецькуговой – Succisapratensis)

Синоніми: лизун, відводник, коминиця, коноплі лісні, короста, кумуниця, любка, сивець, чортоног-трава.

Ботанічна характеристика. Багаторічна кореневищна трав'яниста рослина родини черсакових. Стебло прямостояче, просте, волосисте, 40-80см заввишки, з двома супротивними квітконосними пагонами на верхівці. Листки супротивні, цілокраї; прикореневі – довго черешкові, яйцевидно-еліптичні; стеблові – ланцетні, зростаються з черешками в коротку піхву. Квітки дрібні, зібрані в щільну головку; віночок чотирилопатекий, ліловий або синьо-ліловий. Плід – сім'янка. Цвіте у квітні – травні.

Заготівля. Використовують траву, зібрану під час цвітіння рослини, і кореневище з коренями, які копають восени або навесні.

Хімічний склад. Рослина містить сапоніни, дубильні речовини і не вивчений глікозид.

Фармакологічні властивості і застосування. Кореневище з коренями використовують як сечогінний засіб при набряках та як антигельмінтний засіб. Відвар трави має сечогінні й відхаркувальні

властивості. Зовнішньо відвар рослини використовують для загоювання ран та в боротьбі з коростою.

Лікарська форма: відвар коріння з кореневищами 1:100.

Дозування. Собакам внутрішньо по 100 мл 2-3 рази на добу.

Лобода запашна (Марь душистая – *Chenopodium botrys*).

Синоніми: кудрявець, кудрявчик, лобода клейка, мар, мир, мир-зілля.

Ботанічна характеристика. Однорічна трав'яниста жовтувато-зелена з приємним ароматним запахом рослина родини лободових. Стебло пряме, здебільшого гіллясте, з видовженими нижніми гілками, 15-60см заввишки. Нижні та серединні гілки довгасті, тупі, матові, перистолопатеві; лопаті овальні або яйцевидні; верхні листки лінійні, цілокраї. Квітки п'ятичленні, рідко – чотиричленні, двостатеві, в розгалужених пазушних суцвіттях, які в цілому утворюють пухку пірамідальну волоть; листочки оцвітини густо вкриті залозистими волосками, закінчуються вістрями. Плід – однонасінний горішок з тонким плівчастим оплоднем; насінини круглясті, легко стиснені. Цвіте в липні – вересні.

Заготівля. Для виготовлення ліків використовують траву (*Herba Chenopodii botrydis*), зібрану в період цвітіння рослини. Сухої сировини виходить 22-23%. Зберігають окремо від інших лікарських рослин. Рослина неофіційна.

Хімічний склад. Трава містить ефірну олію (до 1,6%), три терпенові сапоніни, алкалоїди (0,18%), бетаїн (1,52%), триацетонамін, феноли (1%), флавоноїди (0,66%), вітамін Е, каротин, щавелеву кислоту (1,5%).

Фармакологічні властивості. Основна терапевтична властивість лободи западної – антгельмінтна. Крім цього, рослина має антибактеріальні, протистозидні, фунгіцидні і фітонцидні властивості.

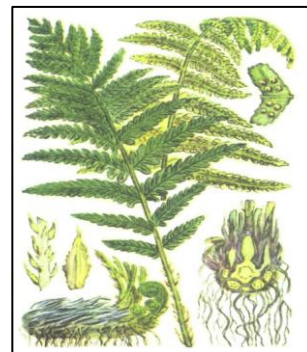
Застосування. Настій трави призначають всередину, для посилення роботи серця, при шлунково-кишкових розладах, як протигарячковий, сечогінний та гіпотензивний засіб. Зовнішньо настій трави використовують для лікування захворювань шкіри. З листя одержують ефірну олію, яка використовується в парфумерії, миловарінні та як антигельмінтний засіб. Порошок з сухого листя застосовують як інсектицидний засіб.

Дозування. Олія внутрішньо: коням 4-12 мл; собакам 0,05-0,5 мл; цуценятам до першого місяця 0,03 мл; лисицям в суміші з касторовою олією 1:29, у віці від 20 днів до 1,5 місяця 1 мл суміші, від 1,5 до 3 місяців 1-3 мл.

Папороть (Папоротник мужской – *Dryopteris filixmas* L. Schott)

Ботанічна характеристика. Багаторічна трав'яниста рослина сімейства справжніх папоротників. Висушені корені ззовні чорно-бурого кольору, на свіжому зломі світло-зелені або жовто-зелені, слабого запаху, спочатку солодко-в'яжучого, потім подразнюючого, неприємного смаку.

Заготівля. Коріння збирають восени або ранньою весною. Висушене коріння зберігають в добре закупорених жерстянках, в сухому, захищеному від світла місці. Порошок кореня чоловічого папоротника готують перед застосуванням. Він повинен мати світло-зелений корінь. Зберігають в добре закупорених банках із оранжевого скла в темному місці не більше трьох місяців.

Екстракт чоловічої папороті отримують витягненням діючих речовин із коренів папороті ефіром.

Хімічний склад. В коренях міститься феліксова кислота (філіцин), флаваспидова кислота, аспідінол, албаспідин, ефірна олія та ін. речовини.

Фармакологічні властивості. Головні діючі речовини чоловічої папороті (філіксова кислота, аспідінофіліцин (фільмарон), флаваспидова кислота, ефірна олія) виявляють дію на нервово-м'язову систему стьожкових гельмінтів. Вони знижують тонус мускулатури паразитів, понижують ферментну активність і викликають тимчасовий параліч мускулатури кишкових цестод, деяких трематод, анкілостом. Загибель паразитів викликають лише в великих дозах, токсичних для тварин. Паралізовані гельмінти відчіпляються від стінки кишечника і разом з його вмістимим під впливом сольового послаблюючого виводяться із організму.

Застосування. Застосовують препарати папороті при цестодозах тварин і птиці після 16-18годин голодної дієти з послідуочим введенням сольового послаблюючого. Ефективні при аноптоцефалідозі коней, фасціольозі і моніезіозі овець, цестодозах собак, нотокотолідозі і фімбріаріозі качок, дрепанідотеніозі гусей, давеніозі, амеботеніозі і хоанотеніозі курей, райетінозі курей і індичок.

Дозування. Коням 50-150г, великій рогатій худобі 100-250г, малій рогатій худобі 20-60г, свиням 20-50г, собакам 5-15г, кішкам 2-5г, курям 1-4г.

Екстракт чоловічої папороті дають лошатам 5-7 місячного віку 5-7г; 8-12 місячного віку 8-10г; 1-2 роки 10-12г; трьохліткам і дорослим коням 15-20г; великій рогатій худобі 10-20г; вівцям і свиням 2-5г; курям 0,2-1г; качкам 0,3-0,5г; гусям 1г; гусятам 0,2-0,6г.

Часник городній (Чеснок посевной – *Alliumsativum*)

Синоніми: москалик, чесна, чеснок.

Ботанічна характеристика. Багаторічна трав'яниста цибулинна рослина родини лілійних. Цибулина яйцевидна, складається з численних білих сидячих цибулинок, уміщених в загальну білу, сірувату або рожеву оболонку. Стебло (квіткова стрілка) безлисте, 25-60 (100) см заввишки, у верхній частині здебільшого зігнуте кільцем. Листки прикореневі, плоскі, зісподу кулясті, гострі, з шорсткими краями, виходять з цибулини і обгортають своїми піхвами квіткове стебло приблизно до середини. Квітки правильні, двостатеві, зібрані в зонтиковидне суцвіття, оточене однолистим покривалом (значна частина квіток суцвіття перетворена на виводкові цибулинки); оцвітина проста, віночковидна, з 6 білуватих або зеленувато-білих, іноді червонуватих, ланцетних листочків. Плід – коробочка. Цвіте з червня до серпня.

Заготівля. З лікувальною метою використовують свіжі цибулини часнику (*VulbusAlliisativi*).

Хімічний склад. В цибулинах часнику є глікозидаліїн і інші сірковмісні речовини (S-метил, S-етил, S-бутил, S-алкілцистеїнсульфоксиди, S-метилцистеїн і ін.), ефірна олія (до 0,4%), фітостерини, вітаміни (C – 10 мг%, B₁ – 0,08 мг%, B₂ – 0,08 мг%, B₆ – 0,6 мг%, нікотинова кислота – 1,2 мг%), органічні кислоти, вуглеводи, полісахарид інулін, жирна олія (сліди). До складу ефірної олії входять органічні сполуки сірки (алкіл похідні цистеїну, дивінілсульфіди, алілвінілсульфоксид). Мінеральний склад часнику характерний наявністю значних кількостей калію, кальцію, натрію, магнію, фосфору, заліза, марганцю, цинку, йоду, міді.

Фармакологічні властивості. Часник городній стимулює виділення шлункового соку і жовчі, посилює перистальтику кишків, пригнічує

анормальну і сприяє розвитку нормальної кишкової флори, згубно діє на круглі гельмінти, розширює кровоносні судини, знижує кров'яний тиск, збільшує амплітуду і сповільнює ритм серцевих скорочень, підвищує діурез, сприяє розрідженню густих мокрот при бронхітах.

Застосування і дозування. Часник також застосовують для лікування і профілактики гастроентеритів, диспепсії, колибактеріозу, паратифу телят, ягнят, козлят. З цією метою готують екстракт часнику: в 1л ізотонічного розчину натрію хлориду додають 10г розтертих зубчиків часнику. Суміш ретельно збовтують і дають телятам всередину в дозі 3-5мл на 1кг маси тіла 2-3 рази на день перед годівлею. Можливо з цією метою застосовувати настій часнику 1:20. Дози часнику всередину великій рогатій худобі 30-60г, дрібній рогатій худобі 15-30г. Добра антигельмінтна дія часнику при цистодозах гусей. При згодовуванні їм часнику у вигляді кашок по 1; 1,5; 3 г/кг живої маси після 18 годинної голодної дієти. Членики й статевозрілі цестоди зі сколексами виходять через 17-20 годин. Препарати часнику застосовують для лікування аскаридозу, гетеракідозу та какіляріозу. При сингомозі птахів витяжку з часнику в льняній олії вводять через рот протягом 3 днів підряд. Не можна застосовувати часник та його препарати тваринам з хворобами нирок.

Ясенець білий (Ясенець белый – *Dictamnus albus*)

Синоніми: бадьян, глистний корінь, диктам, дитан білий, ломини, ломонос, сверковка, цвиковник.

Ботанічна характеристика. Багаторічна трав'яниста рослина родини рутових. Стебла прямостоячі, прості, 30-100 (120) см заввишки, вгорі опушені і густо вкриті чорнувато-пурпуровими крапчастими залозками, внизу голі або майже голі, опушені, видовжено еліптичні, 3-7,5см завдовжки і 1,2-3,5см завширшки, загострені, по краю дрібнохрящувато-пилчасті. Квітки великі, двостатеві, неправильні у верхівковому китицевидному суцвітті; чашечка п'ятироздільна, залозисто-опушена; пелюстки (їх 5) ланцетні або еліптичні, при основі звужені в нігтик, неоднакові за розміром і формою, білувато-рожеві або пурпурові, з темнішими, червонуватими або фіолетовими жилками; стовпчик залозисто-волосистий. Плід – коробочка. Цвіте у травні – червні.

Заготівля. Для виготовлення ліків використовують траву і коріння ясенця. Траву заготовляють під час цвітіння рослини, корені – восени, після дозрівання плодів. Збирати траву треба в гумових рукавицях, бо доторкання рослини до відкритих ділянок тіла спричиняє дерматит (алергічна реакція настає через 10-15 годин), а в тяжких випадках – опіки у вигляді водянистих пухирців. Перша допомога у випадку, якщо контакт відкритих ділянок тіла з ясенцем відбувся – обмити водою уражені ділянки тіла в найближчі 30-40 хвилин після зіткнення з рослиною. Зібрану сировину розстилають тонким шаром на папері чи тканині й сушать у затінку на вільному повітрі або в провітрюваному приміщенні. Штучне сушіння проводять при температурі, не вищій за 35°C. Готову сировину зберігають у добре закритих банках або бляшанках у сухому приміщенні.

Хімічний склад. Усі частини рослини містять алкалоїди (диктамнін, фагарин), диктамнолактон, гіркі речовини, сапоніни, фурукумарини та ефірну олію.

Фармакологічні властивості і застосування. Препарати ясенця підвищують діурез, заспокійливо діють на центральну нервову систему, виявляють еменагогічну, діафоретичну і глистогінну дію. Вони вважаються

ефективним засобом для лікування циститів, пієлітів, нирковокам'яної хвороби, у випадку альго- і олігоменореї. При зовнішньому застосуванні препарати ясенця є ефективним засобом при екземах, лишаях.

Лікарські форми: напар 1:100, відвар коренів 1:100.

Дозування. Внутрішньо собакам: напар по 100мл 2 рази на добу; відвар по 100мл 2-3 рази на добу.

Ясен звичайний (Ясень високий – *Fraxinus excelsior*)

Синоніми: елем, елим, елем, падуб, фразен, ясенина, ясень, ясінь.

Ботанічна характеристика. Листопадне, до 30м заввишки дерево родини маслинових. Кора сіра, на молодих гілках зеленувато-сіра з білуватими сочевичками. Листки супротивні, непарноперисті, 15-20см завдовжки, листочки (їх 7-15) довгасті або ланцетні, загострені, по краю зубчасті, сидячі, голі, лише зісподу по жилках волосисті. Квітки двостатеві і чоловічі, без оцвітини, зібрані в короткі грона, які виходять пучками з пазух торішніх листків. Плід – крилатка, лінійно-ланцетна, на верхівці тупа або з виїмкою, гола. Цвіте у травні.

Заготівля. Для медичних потреб використовують кору і листя ясеня. Кору збирають навесні, з молодих гілок. Листя ясеня (повністю розвинене) заготовляють у травні – червні й використовують свіжим (у вигляді соку чи подрібненим на кашку), або сушать, розкладаючи його тонким шаром на чистій підстилці в затінку на вільному повітрі або в приміщенні, яке добре провітрюється.

Хімічний склад. Листя ясеня містить дубильні речовини, флавоновий глікозидкверцитрин, манніт, інозит, таніди (4,11%), сліди ефірної олії, аскорбінову кислоту, каротин та ін. У корі ясеня є кумарино-глікозидфраксин, фенологлікозид сирін гін, таніди (3,81%), манніт, інозит, вітамін С, кверцетин, яблучна кислота та ін.

Фармакологічні властивості і застосування. Ясен звичайний використовують як протизапальний, сечогінний, жовчогінний, послаблюючий, кровоспинний і глістогінний засіб. Настій з кори або листя (перевагу віддають настоєві з листя) дають у середину при ревматичних захворюваннях, особливо при ревматоїдному поліартриті, нирковокам'яній хворобі (часто в суміші з іншими лікарськими рослинами), хворобах печінки, жовтяниці, гарячці, спастичному коліті. Використовують ясен і як зовнішній засіб: свіжий сік листків закачують у вухо при запаленні, а подрібнене до стану кашки листя і кусочки свіжої кори прикладають до ран.

Лікарські форми: напар листя 1:100.

Дозування. Собакам всередину по 100мл 3-4 рази на добу.

Перелік інших рослин, що діють антигельмінтно

Багно звичайне,

оман високий,

пижмо звичайне,

ясенець голостовпчиковий.

